

W muzeum o literaturze

Sławomir Iwasiów, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

Od niedawna czytelnicy mogą zapoznać się z publikacją z pogranicza literaturoznawstwa, kulturoznawstwa, twórczości literackiej i sztuki kulinarnej – książka *Z kuchni*, zredagowana przez Jerzego Madejskiego, Urszulę Bielas-Gołubowską i Beatę Małgorzatę Wolską, została zaprezentowana na spotkaniu promocyjnym 10 grudnia 2013 roku w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Publiczność miała okazję wysłuchać krótkich wystąpień autorów, których teksty znalazły się w książce, jak i zapoznać się z krytycznym omówieniem jej zawartości.

Tom *Z kuchni* to pokłosie warsztatów autobiograficznych, które pracownicy Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa oraz doktoranci Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego prowadzili dla słuchaczy Gryfińskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Warsztaty polegały na przekonaniu uczestników do rozmowy o własnych doświadczeniach, a przede wszystkim do pisania tekstów wspomnieniowych. Prowadzący zajęcia przygotowali szereg zagadnień, takich jak: rodzina, podróż, fotografia, miasto czy kuchnia, które wywoływały nie tylko dyskusje o charakterze teoretycznoliterackim, ale przede wszystkim były impulsem do opisywania zdarzeń z przeszłości. Po jakimś czasie powstał pomysł zebrania tych wszystkich materiałów w spójną całość. Jeden z redaktorów, profesor Jerzy Madejski z Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa US, wyjaśniał we wstępie do książki: „Tak pomyślany zbiór

tekstów ma sens dlatego, że dokumentuje pewien program edukacji i twórczego myślenia o sobie z udziałem literatury. I nie jest to okoliczność błaża, jeśli uświadamiamy sobie konieczność wprowadzenia coraz szerszej oferty kształcenia dla uniwersytetów trzeciego wieku. Być może nasza próba przyda się tym, którzy podejmować będą kolejne inicjatywy tego rodzaju” (*Z kuchni*, s. 10–11).

Otwierający spotkanie promocyjne Lech Karwowski – dyrektor Muzeum Narodowego w Szczecinie – podkreślił, że po raz kolejny instytucja kultury ma okazję wspierać przedsięwzięcie, które jest istotne nie tylko z punktu widzenia szczecińskiej nauki, ale także przybliża do siebie różne środowiska i generacje. To nie pierwsza kooperacja wydawnictwa Muzeum z humanistami z Uniwersytetu Szczecińskiego. Wcześniej, między innymi, zespół redaktorski złożony z pracowników Wydziału Filologicznego i Wydziału Humanistycznego, wydał pod szyldem Muzeum tom podsumowujący Dni Kultury Żydowskiej „Adlojada” (J. Brejda, D. Kacprzak, B. M. Wolska, *Adlojada. Szczecińskie pasáže*, Szczecin 2012).

Tom *Z kuchni* to dzieło naukowe, ale popularyzujące dokonania współczesnej humanistyki, przystępne dla czytelników, którzy niekoniecznie są specjalistami w dziedzinie literatury czy kulturoznawstwa. Współpraca szczecińskich badaczy ze studentami z Gryfina została utrwalona, z jednej strony, w tekstach literackich pisanych w trakcie warsztatów, a z drugiej, stała się inspiracją do rozważań teoretycznych: esejów, interpretacji i konspektów zajęć. Dodatkowo do całości są autentyczne i zróżnicowane przepisy kulinarne, stworzone i napisane przez uczestników warsztatów. Wiele z nich to rodzinne, tradycyjne recepty, dzięki którym można przygotować rozmaite potrawy kuchni polskiej i regionalnej. Nie są to jednak przepisy łatwe; nierzadko, żeby coś na ich podstawie ugotować, trzeba znać podstawy kulinariów. Na przykład Pani Grażyna (tak została podpisana w tomie) proponuje przepis na rogaliki: „Zawsze robimy rogaliki. Na święta, spotkania rodzinne i wszystkie inne okazje. Przepis jest w naszej rodzinie już od ponad pół wieku. Receptura jest bar-

dzo prosta, dlatego to przepis bardziej zapamiętywany niż pisany. Do zrobienia rogalików potrzebne jest 1/2 l śmietany, 1/2 kg smalca, szczypta drożdży w kostce oraz mąki tyle, ile zbierze. Wszystkie składniki zagnieść na elastyczną masę. Ciasto podzielić na mniejsze kawałki. Rozwałkować na cienkie placki. Kroić na małe kwadraciki (w kratkę). Na środek każdego kwadracika położyć trochę marmolady i zwiąć dwa przeciwległe rogi do środka tak, żeby nachodziły na siebie. Układać na wysmarowanej tłuszczem blasze, wyłożyć do nagrzanego piekarnika i piec aż się zarumienią” (*Z kuchni*, s. 131).

Spotkanie w Muzeum Narodowym w Szczecinie miało formułę seminarium, które poprowadziła Beata Małgorzata Wolska. Zaproszeni goście, zarówno autorzy, jak i czytelnicy, przedstawili krótkie referaty dotyczące *Z kuchni*. Kolejno głos zabrali, oprócz wspomnianego wyżej Lecha Karwowskiego, Sławomir Osiński, Urszula Bielas-Gołubowska, Jakub Telec i Jerzy Madejski. Specjalne miejsce w dyskusji przypadło autorkom tekstów literackich, Grażynie Czosnowskiej i Teresie Głowackiej, czytającym fragmenty swoich utworów.

Sławomir Osiński – dyrektor Szkoły Podstawowej nr 47 im. Kornela Makuszyńskiego w Szczecinie, polonista, felietonista, pisarz, rysownik i znawca sztuki kulinarnej – przedstawił wnikliwą interpretację książki. Będąc osobą niezwiązaną z powstawaniem tomu, jako czytelnik i krytyk docenił jego złożoność i urozmaicenie. Referat Osińskiego przybrał formę przeglądu następujących po sobie części tomu (są to: *Wykłady, Konspekty, Interpretacje, Antologia i Kuchnia*). Dodatkowym atutem wypowiedzi Osińskiego były jego kompetencje kulinarne; prelegent zwrócił uwagę na „praktyczną” wartość książki, która dzięki zawartym w niej przepisom może stać się swoistym poradnikiem domowego, rodzinnego gotowania (wartości nieco zapomnianych w czasach szybkiego życia i fast foodów).

Z kolei Urszula Bielas-Gołubowska, redaktorka książki, przybliżyła kulisy pisania i składania w całość poszczególnych tekstów, jak również opowiedziała więcej o przebiegu warsztatów. Redaktorka zaakcentowała istotę współpracy między różnymi środowiskami: między pokoleniem młodych badaczy literatury i kultury a doświadczonymi – zawodowo i życiowo – studentami. W takim układzie, co wyraźnie podkreśliła Bielas-Gołubowska, zmienia się znaczenie opozycji nauczycieli i uczniów, a zdobywanie wiedzy odbywa się na zasadzie „uczenia się przez całe życie”.

Po odczytaniu krótkich fragmentów prozy przez Grażynę Czosnowską i Teresę Głowacką głos zabrał Jakub Telec – doktorant na Wydziale Filologicznym

US, pracownik Zamku Książąt Pomorskich. Prelegent odniósł się do własnego tekstu z książki, zatytułowanego *Żółte wstążki*, w którym interpretuje utwór Grażyny Czosnowskiej *Wspomnienie o szkole*. Osią interpretacji jest fotografia przedstawiająca

Grażynę Czosnowską na tle budynku szkoły. Czy zdjęcie stanowi uprawomocnienie autobiografii? Czy wspominając przeszłość, próbujemy coś ukryć? Jak autobiografia, pewna konwencja opowieści o życiu, wpływa na wspomnienia? Autor twierdzi: „Przeszłość jest nie tyle pretekstem, ile materiałem potrzebnym do zrozumienia terażniejszości” (*Z kuchni*, s. 77).

Na zakończenie profesor Jerzy Madejski, jako redaktor tomu i inicjator współpracy z Gryfińskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku, podziękował za współpracę wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w te projekty. Warto wspomnieć, że książka ukazała się w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych 2012–2013, finansowanego ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Fot. Piotr Jankowski